

ภาคผนวก ช
โบราณคดี

9.7.1 จดหมายจากแพน โอเรียนท์ ถึงกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ

Pan+Orient
ENERGY
Pan Orient Energy (Siam) Ltd

ที่ POE148-09 28 พฤษภาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติประสานงานขอความเห็นจาก สำนักงาน
ศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร เกี่ยวกับกิจกรรมสำรวจ
ปิโตรเลียมบนบก แปลงสำรวจหมายเลข L53/48 จังหวัดนครปฐม

เรียน อธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ

อ้างถึง หนังสือกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ ที่ พน 0305/2139 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2552

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางด้านโบราณคดีประวัติศาสตร์ในพื้นที่
ศึกษา (ฉบับปรับปรุง)
2. วิธีการขุดเจาะ

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ ได้จัดส่งความเห็นต่อรายงานการวิเคราะห์
ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ในพื้นที่แปลงสำรวจปิโตรเลียม L53/48 จากกรม
ศิลปากร สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ให้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงข้อมูลการสำรวจแหล่ง
โบราณคดี รวมถึงการวิเคราะห์ผลกระทบและนำเสนอแนวทางลดผลกระทบในรายงานดังกล่าว
รายละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บริษัท แพนโอเรียนท์ เอ็นเนจี้ (สยาม) ลิมิเต็ด ได้ดำเนินการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางด้านโบราณคดีประวัติศาสตร์ในพื้นที่ศึกษาเรียบร้อยแล้ว
รายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วย บริษัทฯ จึงขอขอบความอนุเคราะห์จากกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติในการ
ประสานงานขอความเห็นจากกรมศิลปากร เพื่อดำเนินการสำรวจปิโตรเลียมบนบก สำหรับหลุมขุดเจาะ
L53-A, L53-B, L53-C และ L53-D ในพื้นที่แปลงสำรวจบนบกหมายเลข L53/48 ไม่ประ碍เกี่ยวกับ
ผลกระทบทางด้านโบราณคดีอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ด้วยความนับถือ

Ian Glynn Halstead
Director and GM

566 Rase Tower II, 12th Floor, Unit 1203, Phaholyothin Road, Klong Chaluak, Khet Chaluak, Bangkok 10930
Tel: 02-607-1135-9 Fax: 02-607-1136

9.7.2 จดหมายจากกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติถึงกรมศิลปากร

ที่ พน 0305/ 2290 4 กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ
ข้าราชการบริหารอาวุโส 3 ชั้น 25
กรมวิชาการวิจัยศิลปกรรม 10900

5 มิถุนายน 2552

เรื่อง ขอบความเห็นต่อรายงานการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่
สำคัญทางประวัติศาสตร์ (ฉบับแก้ไข) ในพื้นที่แปลงสำรวจปิโตรเลียม L53/48

เรียน อธิบดีกรมศิลปากร

อ้างถึง หนังสือกรมศิลปากร ที่ รธ 0414/522 ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2552

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายงานการสำรวจและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
พื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48 อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม (ฉบับแก้ไข)
2. วิธีการขุดเจาะ

ตามหนังสือที่อ้างถึงกรมศิลปากรได้ให้ความเห็นต่อรายงานการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม
ด้านโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในพื้นที่แปลงสำรวจปิโตรเลียม
L53/48 โดยให้ทำการแก้ไขรายละเอียดในรายงานให้กรมศิลปากรพิจารณาใหม่ นั้น

กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติจึงขอขอบความอนุเคราะห์สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ให้ความเห็น
ต่อรายงานการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ (ฉบับแก้ไข) ในพื้นที่โครงการฯ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วยอีกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับใช้
ประกอบการแก้ไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายทรงยศ นนทะนุก)
อธิบดี กรมศิลปากร
อธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ

สำนักเขตใต้พิจารณาประกอบกิจการปิโตรเลียม

โทร. 0 2791 8361

โทรสาร 0 2791 8348

หลังจากสมัยทวารวดี ที่มียี่สิบเจ็ดเมืองถูกทิ้งร้างไปในช่วงระยะเวลานี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งทะเล จนได้ปรากฏหลักฐานในสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีการอยู่อาศัยเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์

จะเห็นได้ว่าในเขตพื้นที่โครงการฯ โดยเฉพาะในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการอยู่อาศัยของชุมชนโบราณมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการดำเนินงานตามโครงการฯ ในครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาและสำรวจแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน รวมทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อประเมินผล และวางแผนวางแนวทางการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ทางโครงการฯ จึงได้ประสานงานให้ทางบริษัท นอร์เทิร์นเซ็น (1935) จำกัด เป็นผู้ดำเนินการสำรวจศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเสนอต่อทางสำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี และสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี รวมทั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการเพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ในเรื่องเส้นทางการศึกษาอย่างน้อย 3 ชื่อ คือ

- 1) เพื่อศึกษา สำรวจ ระบุตำแหน่งที่ตั้งแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในพื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม (L53/48) รวมทั้งพื้นที่รัศมี 5,000 เมตร ซึ่งครอบคลุมบางส่วนของอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
- 2) เพื่อศึกษา ประเมินผล และวางแผนวางมาตรการป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในพื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม (L53/48) รวมทั้งพื้นที่รัศมี 5,000 เมตร ซึ่งครอบคลุมบางส่วนของอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
- 3) เพื่อศึกษาเบื้องต้นทางด้านวิชาการโบราณคดีและประวัติศาสตร์ และให้ข้อมูลบริการวิชาการแก่หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนทั่วไปภายในพื้นที่โครงการฯ

คณะทำงาน

บริษัท นอร์เทิร์นเซ็น (1935) จำกัด

ผู้จัดการการดำเนินงาน	นายดำรงฤทธิ์ สมบูรณ์ศิริ
นักโบราณคดี	นางสาวกวิณี รัตนเสถียร
	นายทงศักดิ์ เลิศพิพัฒน์วรกุล
ผู้ช่วยนักโบราณคดี	นายปราน หอมมา
ช่างโยธา	นายธีระวัฒน์ ชุ่มกลิ่น
ช่างสำรวจ	นายพงษ์ศักดิ์ นววิทย์

ที่ตั้งโครงการฯ และขอบเขตพื้นที่การศึกษา

ทางโครงการฯ ได้กำหนดตำแหน่งของหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48 จำนวน 4 หลุม (L53-A, L53-B, L53-C และ L53-D) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยหลุมขุดเจาะ 3 หลุม (L53-A, L53-B และ L53-C) อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งลูกนก และอีก 1 หลุม (L53-D) อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหนองกระทุ่ม หรือในพิกัดภูมิศาสตร์ดังนี้

ตารางที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งของหลุมขุดเจาะ L53/48 ทั้ง 4 หลุม

หลุม ขุด เจาะ	เขตปกครอง	พิกัด ที่ตั้ง	
		พิกัดภูมิศาสตร์ (WGS84 ระบบ UTM-โซน 47)	
		ตะวันออก	เหนือ
L53-A	ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	596529	1552962
L53-B	ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	596013	1554586
L53-C	ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	595460	1546797
L53-D	ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	591142	1555358

ด้านขอบเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดไว้ระยะ 0-1,000 เมตร โดยรอบตำแหน่งหลุมขุดเจาะสำรวจ และผลิตปิโตรเลียม L53 เป็นเขตพื้นที่หลัก หรือพื้นที่ซ้อนทับต่อผลกระทบจากการดำเนินการ ซึ่งใช้การ ดำเนินงานสำรวจทางโบราณคดีอย่างเช่นเช่นด้วยวิธีขุดค้นทาง ส่วนเขตพื้นที่รอง หรือในระยะตั้งแต่ 1,000- 5,000 เมตรโดยรอบตำแหน่งหลุมขุดเจาะ จะดำเนินการด้วยวิธีการสำรวจตามผลการศึกษาที่ผ่านมาและ ข้อมูลบอกเล่าที่ได้จากการสัมภาษณ์สอบถามประชาชนภายในพื้นที่ รวมทั้งการสำรวจด้วยวิธีขุดค้นทางเป็น บางส่วน นอกจากนี้จะดำเนินการสำรวจด้วยวิธีขุดค้นทางในแหล่งโบราณคดีที่สำคัญในพื้นที่โดยรอบหลุม ขุดเจาะในระยะ 5,000-8,000 เมตร ด้วย

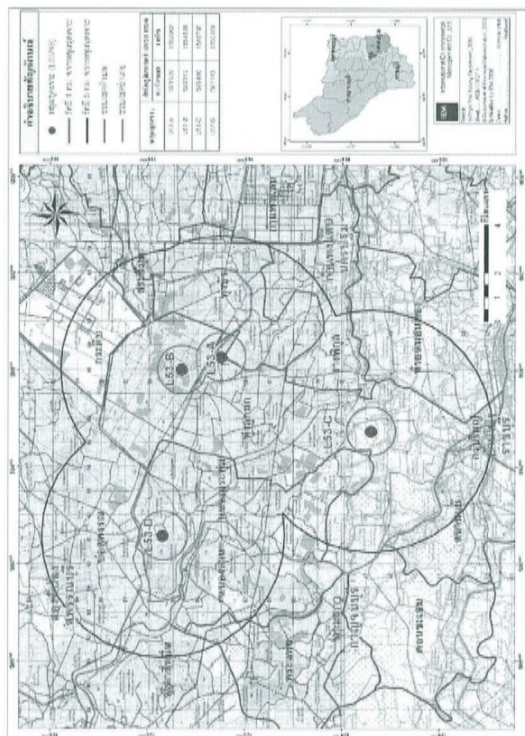
อาณาเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมดขึ้น 15 ตำบล ใน 4 อำเภอ ของ 4 จังหวัด ซึ่งได้แก่

- 1) อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม รวม 8 ตำบล คือ ตำบลกระต๊อบ สะสมูน หนอง กระทุ่ม พุงบัว พุงดุกนก กำแพงแสน วังพิบูล และห้วยหนองทอง
- 2) อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี รวม 1 ตำบล คือ ตำบลบ่อสุพรรณ
- 3) อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี รวม 5 ตำบล คือ ตำบลลูกโลกสี่หมื่น หนองลาน พระ เทน ดอนเชนม และสวนแก้ว
- 4) อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รวม 1 ตำบล คือ ตำบลกรับใหญ่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยการรวบรวมชื่อแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏในเอกสารและรายงานการศึกษาทางโบราณคดีที่ผ่านมา รวมถึงการศึกษา ตำแหน่งที่ตั้ง สภาพของแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานจากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ทหาร และแผนที่ ขึ้นที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาข้อมูลแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ทหาร และภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อศึกษา ข้อมูลตำแหน่งและขอบเขตที่ตั้งแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จาก ประวัติการศึกษาและผลการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ผ่านมา
- 3) การลงพื้นที่สำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่หลัก ที่ระยะ 0-1,000 เมตร จากตำแหน่งของหลุม ขุดเจาะ และการสำรวจกรณีของเขตพื้นที่รองในรัศมีประมาณ 1,000-5,000 เมตรจากตำแหน่งของหลุมขุด เจาะ มีขั้นตอนปฏิบัติงานการลงพื้นที่ดำเนินการดังนี้คือ

- 3.1) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และ พระภิกษุตามวัดและสำนักสงฆ์ เพื่อหาข้อมูล สอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่ง โบราณคดี แหล่งโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือข้อมูล เมืองต้นตำหรับหรือการประกอบของโบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ
- 3.2) การเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจทางโบราณคดีในระดับผิวดินในพื้นที่ โครงการฯ โดยจะดำเนินการสำรวจในพื้นที่ตามผลการศึกษาที่ผ่านมาและข้อมูล บอกเล่าที่ได้จากการสัมภาษณ์สอบถามประชาชนภายในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ในรัศมี 0-1,000 เมตร จากหลุมขุดเจาะรวมถึงพื้นที่ภายในแหล่ง โบราณคดี จะดำเนินการสำรวจด้วยการเดินเท้า ส่วนรัศมี 1,000-5,000 เมตร จากหลุมขุดเจาะ จะสุ่มสำรวจด้วยวิธีเดินเท้าในบางส่วน นอกจากนี้จะ ดำเนินการสำรวจด้วยวิธีขุดค้นทางในแหล่งโบราณคดีที่สำคัญในพื้นที่โดยรอบ หลุมขุดเจาะในระยะ 5,000-8,000 เมตร ด้วย
- 3.3) การบันทึกภาพถ่ายปัจจุบันของแหล่งโบราณคดีและโบราณสถาน ส่วนฐานการไว้ งานและอายุสมัยเชิงเทียบของแหล่งโบราณคดี การบันทึกภาพถ่ายและ สภาพแวดล้อมโดยรอบของแหล่งโบราณคดี อาคารโบราณสถาน หรือ โบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจในระบบภาพถ่ายดิจิทัล (JPG) โดย ละเอียด
- 3.4) การบันทึกระบุตำแหน่งแหล่งโบราณคดี โดยใช้อุปกรณ์สำรวจระยะไกลด้วย ดาวเทียม (GPS) เพื่อกำหนดจุดพิกัดอ้างอิงในแผนที่ทหารชุด L7018
- 4) การเรียบเรียงรายงานการสำรวจเบื้องต้น จัดทำแผนที่แสดงตำแหน่งของแหล่งโบราณคดีและ โบราณสถานร่วมกับตำแหน่งที่ตั้งของโครงการฯ การวิเคราะห์เปรียบเทียบหาอายุของแหล่งโบราณคดี การประเมินผลและวางแผนทางมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางด้านโบราณคดี และ ประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่โครงการฯ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการในการพิจารณา วาง แนวทางความเหมาะสมในการดำเนินการขั้นต่อไป

แผนที่ 1 : พื้นที่สำรวจบนบกแปลง L53/48

แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
จากการสำรวจในพื้นที่โครงการหลุมชุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48
จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และราชบุรี

ในการสำรวจแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่หลัก หรือระยะ 0-1,000 เมตร พบว่าสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีความลาดชันต่ำสำหรับการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว และพืชไร่หลัง และการทำนาข้าว

ส่วนพื้นที่ร่องหรือระยะ 1,000-5,000 เมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบมีความลาดชันต่ำ เช่นเดียวกัน สำหรับการสำรวจพื้นที่ในปัจจุบันนี้ทั้งพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งเพาะปลูกพืชไร่และการทำนา นอกจากนี้ยังเป็นเขตพื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน ในเขตพื้นที่ทางทิศใต้ของโครงการบางส่วนเป็นภูเขาหินปูนลูกโดด

จากการสำรวจเบื้องต้น พบแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่หลัก จำนวน 1 แหล่ง คือแหล่งโบราณคดี บ้านหัววังรางเกตุ ในเขตตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ส่วนแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่ร่อง พบจำนวน 9 แหล่ง ในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาญจนบุรี (ไม่พบแหล่งโบราณคดีในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีและราชบุรี) นอกจากนี้ยังปรากฏแหล่งโบราณคดีที่สำคัญในระยะระหว่าง 5,000-8,000 เมตร อีกจำนวน 3 แหล่ง ซึ่งแหล่งโบราณคดีเหล่านี้ได้แก่

1) โบราณสถานศาลาติ๊ก

ที่ตั้ง: หมู่ 9 โรงเรียนศาลาติ๊กวิทยา ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 52' 36.1" ตะวันออก ละติจูด 13° 57' 36.1" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 504695, 1543480

ระยะห่างจากหลุมชุดเจาะสำรวจ L53-C ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 3,400 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

ศาลาดีก เป็นโบราณสถานยุคศรีวิชัย มีสิ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ 10 x 20 เมตร ลักษณะเป็นศาลา 10 ห้อง สภาพปัจจุบันเหลือเพียงฐานที่มีบันไดทางขึ้นอยู่ทางด้านหน้าริมถนนโบราณ ซึ่งเป็นเส้นทางสู่พระแท่นดงรัง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ในปัจจุบันไม่มีการใช้ประโยชน์จากโบราณสถาน มีพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่น

ตามประวัติ โบราณสถานศาลาดีกเป็นอาคารที่สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระศรีพันธุมหาธาตุราชินี เพื่อไว้ราชกุมารีใช้เป็นที่พักระหว่างการเดินทางไปนมัสการพระแท่นดงรัง¹ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานของศาลาดีกในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนที่ 118 ค. เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2544

สภาพทั่วไปของโบราณสถานศาลาดีก

¹ อำเภอพระแก้วและสาละนพ, กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ เมื่อครั้งข้อมูล

ถนนโบราณคดีที่เป็นเส้นทางสู่พระแท่นดงรังใน
อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

2) แหล่งโบราณคดีทำหยาบบุญน้ำชัย

ที่ตั้ง: หมู่ 4 บ้านคลองละแวกไร่ย์ (บ้านนิคม ทอ.) ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอท่ามะกา จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 53' 05.3" ตะวันออก ละติจูด 14° 04' 42.4" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 595522, 1556581

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-B ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 3,195 เมตร

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-D ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 4,544 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพปัจจุบันของแหล่งโบราณคดีถูกทำลายโดยการขุดหาขายเงินเป็นปลีกร จากค่าบขงค่าของ คนท้องถิ่นระบุว่าบริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่พบหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจในครั้งนี้ โดย พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง (Porcelain) จำนวนหนึ่งบนผิวดิน กำหนดอายุราวสมัยทวารวดี (พ.ศ.2454-2492)² อย่างไรก็ตามจากการขุดหาขายเงินบริเวณกว้างทำให้อาจสามารถบอกรูปร่างลักษณะ และขนาดพื้นที่ของแหล่งโบราณคดีได้อย่างชัด

² นริศพร ธรรมาภิชากร, ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการกำหนดอายุและแหล่งผลิตของเครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่ง โบราณคดีในประเทศไทยเอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร : 2549

สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีท่าทรายอนุภูมิวิชัย

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาลงยุคหินใหม่ จากการสำรวจระดับดินแหล่งโบราณคดีท่าทรายอนุภูมิวิชัย

3) แหล่งโบราณคดีท่าทรายธนบุรี

ที่ตั้ง: หมู่ 4 บ้านคลองสะแกกรัง (บ้านนิคม พอ.) ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 54' 36.0" ตะวันออก ละติจูด 14° 04' 29.0" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 598243, 1556180

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-B ไปทางเส้นทิศเหนือ 1,599 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นเนินดินที่ถูกขุดหน้าดินออกไปบางส่วนเพื่อขุดทราย แต่ยังสามารถเห็นร่องรอยเนินดินบางส่วนที่ยังเป็นส่วนกลายอยู่ทางด้านทิศใต้ โดยมีศาลตั้งอยู่ระหว่างส่วนกลายกับบ่อทรายแสดงขอบเขตทางด้านเหนือของเนินดินที่เขี่ยอยู่ และเป็นบริเวณที่เคยพบโครงกระดูกมนุษย์ 2 โครง ซึ่งต่อมาถูกนำไปเผาไฟแล้วทิ้งไว้

จากการสำรวจพบว่ามีดินที่ยังไม่ถูกทำลาย (เป็นส่วนกลายในปัจจุบัน) มีขนาดประมาณ 200x300 เมตร และมีชั้นดินหนาประมาณ 1.5 เมตร ปรากฏชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดิน (Earthenware) ผิวเรียบ และตกแต่งผิวด้วยลายเชือกทาบจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วไปบนผิวดิน กำหนดขุดเจาะในราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย

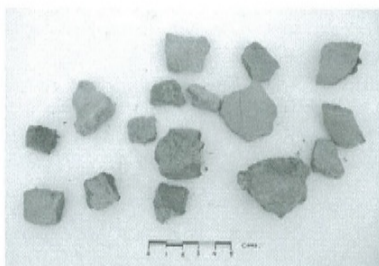

สภาพทั่วไปแหล่งโบราณคดีท่าทรายธนบุรี

¹ สันนิษฐานว่าสุชาติ วิเศษกิจ (เจ้าของที่ดิน) เป็นผู้ขายที่ดิน 4 บ้านคลองสะแกกรัง (บ้านนิคม พอ.) ตำบลทุ่งลูกนก อ. กำแพงแสน จ. นครปฐม

ภาพการขุดดินมาพบได้โดยทั่วไปบริเวณน้ำใต้ดินที่เกิดจากการขุดบ่อทราย

ภาพการขุดดินมาเก็บเก็บ ที่พบจากการสำรวจแหล่งปิโตรเลียมในบริเวณน้ำใต้ดิน

4) แหล่งโบราณคดีบ้านดอนสาก

ที่ตั้ง: หมู่ 21 บ้านดอนสาก ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 53' 34.6" ตะวันออก ละติจูด 14° 00' 59.4" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 596426, 1549733

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-C ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 3,092 เมตร

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 3,854 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพปัจจุบันเป็นคลองน้ำ ผิดกับสมัยก่อน จากการสอบถามนายทองศรี ใต้ช้อย⁴ ซึ่งกล่าวว่าแต่เดิมขณะทำการขุดลอกคลองน้ำ พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา และชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์จำนวนมากหนึ่ง แต่จากการสำรวจไม่พบหลักฐานทางโบราณคดีแต่ประการใดจึงไม่สามารถกำหนดอายุได้อย่างแน่ชัด

ภาพทิวแม่น้ำแห่งโบราณคดีบ้านดอนสาก ที่เคยพบการขุดดินมา และชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์จำนวนมากของน้ำ

⁴ สัมภาษณ์นายทองศรี ใต้ช้อย บ้านเลขที่ 123 หมู่ 21 บ้านดอนสาก ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

5) แหล่งโบราณคดีที่สำคัญ

ที่ตั้ง: ป่ามดงมะม่วง (เดิมชื่อ ป่ามหนองนก) ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 53' 16.8" ตะวันออก ละติจูด 14° 02' 34.1" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 595881, 1552041

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันตก 2,681 เมตร

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-B ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 2,913 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพปัจจุบันถูกโคปรับเป็นไร่ช้อย⁵ โดยแต่เดิมมีลักษณะเป็นเนินดิน ด้านเหนือของเนินดินมีรางหนองตึกสาก ส่วนด้านใต้มีห้วยรางกอก (ซึ่งไหลไปบริเวณด้านทิศเหนือของเมืองโบราณกำแพงแสนเพื่ออยู่ห่างออกไปทางทิศตะวันออกประมาณ 11 กิโลเมตร) ล้ำรางทั้งสองไหลขนานกันมีแนวตะวันตกเฉียงใต้-ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยห่างกันประมาณ 3-4 กิโลเมตร⁶ ปัจจุบันบางส่วนของรางหนองตึกสากถูกโคกลบเพื่อการทำไร่ช้อย มีเพียงส่วนที่เป็นพื้นที่ฐานของอิฐพิศมณวัตถุ⁷ ที่ยังรักษาสภาพลำรางเอาไว้

จากการสำรวจพื้นที่ พบโบราณวัตถุประเภทชิ้นส่วนเครื่องมือดินชิต ทำจากดินควอร์ตสีน้ำตาลอมส้ม ชิ้นส่วนภาชนะดินชิต และเศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน (Earthenware) เนื้อหยาบ มีทั้งที่ตกแต่งด้วยลายขีด ลายเชือกทาบ และผิวเรียบ กำหนดอายุได้ราวแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์-ทวารวดี

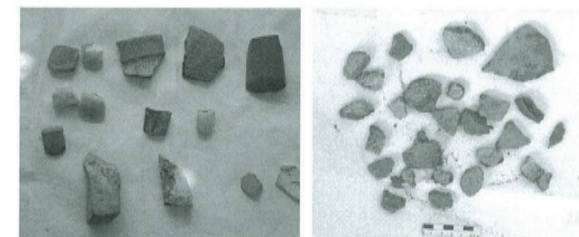
สภาพโดยทั่วไปของแหล่งโบราณคดีในปัจจุบัน บางส่วนถูกโคปรับเป็นไร่ช้อย พบโบราณวัตถุกระจายอยู่ทั่วไปบนผิวดิน โดยเฉพาะบริเวณหมู่ไม้ทางด้านซ้ายของภาพซึ่งเป็นพื้นที่เนินดินริมรางหนองตึกสากเดิมที่ถูกโคกลบไปแล้ว

⁵ ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดินของอุตุพิชญ ช่างเสมาะ

⁶ สำหรับห้วยรางกอกจะไหลไปบริเวณทิศเหนือของเมืองกำแพงแสน (อุตุทวารวดี) กองโบราณคดี, กรมศิลปากร, แหล่งโบราณคดีในประเทศไทย เล่ม 1, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2531, 225.

สภาพโดยทั่วไปของแหล่งโบราณคดีในปัจจุบัน บางส่วนอยู่ในพื้นที่ฐานของ อิฐพิศมณวัตถุ⁷ ซึ่งเป็นส่วนเดียวที่รักษาสภาพสมบูรณ์

โบราณวัตถุที่สำรวจพบภายในแหล่งโบราณคดีไร่จั่วใหญ่ ได้แก่ ชิ้นส่วนเครื่องมือดินชิต ภาชนะดินเผา และเศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน

6) แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยรางเกตุ

ที่ตั้ง: บ้านห้วยรางเกตุ (หน้าโรงเรียนบ้านห้วยรางเกตุ) ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 53' 17.7" ตะวันออก ละติจูด 14° 59' 00.2" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 595934, 1546069

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-C ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ 854 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพปัจจุบันเป็นพื้นที่ปลูกอ้อยหน้าโรงเรียนบ้านห้วยรางเกตุ ตั้งอยู่บนฝั่งด้านตะวันตกของห้วยรางเกตุ พบอ้อยที่มีเกสรสีขาวปนและเผลาสุกไม่ทั่วทั้งก้อนแบบอ้อยทวารวดีกระจายอยู่บนผิวดินเล็กน้อย ไม่สามารถกำหนดขอบเขตของแหล่งโบราณคดีได้แน่ชัดนัก เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่ถูกไถบด และแหล่งฐานทางโบราณคดีที่พบไม่มากนักและกระจายตัวอย่างเบาบาง

แต่จากเส้นทางน้ำที่ไหลไปเชื่อมกับห้วยหมอนทองทางด้านทิศใต้ และการเป็นพื้นที่ระหว่างแหล่งโบราณคดีในตำบลทุ่งลูกนกทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และเมืองโบราณกำแพงแสนทางด้านตะวันออก ประกอบกับการบอกเล่าของคนท้องถิ่น สันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้อาจเคยเป็นที่ตั้งของโบราณสถานสมัยทวารวดี

ภาพปัจจุบันของพื้นที่บริเวณห้วยรางเกตุที่พบเศษชิ้นดินสมัยทวารวดี

บางส่วนของเศษชิ้นดินขนาดใหญ่ ภายในมีเกสรสีขาวปน พบในบ้านของชาวบ้านหน้าโรงเรียนบ้านห้วยรางเกตุ

7) แหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งบัว

ที่ตั้ง: หมู่ 6 บ้านทุ่งบัว ตำบลทุ่งบัว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 56' 20.4" ตะวันออก ละติจูด 14° 02' 00.8" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 601393, 1551639

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ 3,163 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

แต่เดิมแหล่งโบราณคดีมีสภาพเป็นเนินดินลาดต่ำ แต่ต่อมาถูกปรับไปเพื่อทำเกษตรกรรม คือทำนาข้าว จากการสำรวจพบเครื่องมือหินขัดขนาดเล็ก และเศษภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องดินเหนียว ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบจำนวนมาก สามารถกำหนดอายุของแหล่งโบราณคดีในเบื้องต้นว่าน่าจะอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (?)

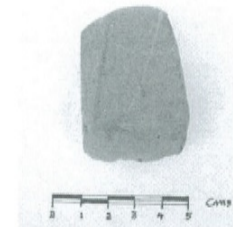
ปัจจุบันแหล่งโบราณคดีบ้างทุ่งบัวอยู่ในพื้นที่ของฟาร์มปลูกมะพร้าว มีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ใกล้กับคลองส่งน้ำ สาย 30 กม.41 + 870 คลอง 2

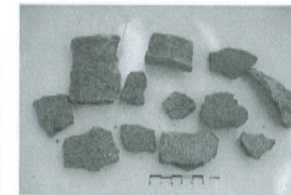
คลองส่งน้ำ สาย 30 กม.41 + 870 คลอง 2 ผ่านบริเวณหน้าฟาร์มฤๅษะบุรี

สภาพทั่วไปแหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งบัว

เครื่องมือหินสีขนาดเล็ก
ที่พบในแหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งบัว
(ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ)

เศษภาชนะดินเผานี้ดิน เนื้อหยาบ ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ
ที่พบจากแหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งบัว

8) แหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งอินทนิล (บ้านป่าอติลา)

ที่ตั้ง: หมู่ 5 บ้านทุ่งอินทนิล ตำบลทุ่งบัว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 56' 19.1" ตะวันออก ละติจูด 14° 02' 14.7" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 601352, 1552066

ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ 2,959 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

สภาพปัจจุบันเป็นลำน้ำที่ขุดลอกแยกออกมาจากคลองส่งน้ำบริเวณ สาย 30 กม.41 + 870 คลอง 2 แต่ปัจจุบันมีสภาพตื้นเขิน จากการสอบถามนายทองดี จ้อยร้อย¹ กล่าวว่าเดิมเป็นพื้นที่ราบกร้าง ปกคลุมด้วยต้นไม้ ต่อมาทำการขุดลอกเป็นคลองน้ำขังเพื่อทำการขุดลอกคลองน้ำลึกประมาณ 3 เมตร พบ เศษภาชนะดินเผา และชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ แต่จากการสำรวจไม่พบเศษภาชนะดินเผานำมาแต่อย่างใด จึงยังไม่สามารถกำหนดอายุได้อย่างแน่ชัด

¹ สัมภาษณ์นายทองดี จ้อยร้อย บ้านเลขที่ 28/1 หมู่ 5 บ้านทุ่งอินทนิล ต.ทุ่งบัว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม

สภาพทั่วไปแหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งอินทนิล ด้านที่แยกพบเศษภาชนะดินเผา และชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์

9) แหล่งโบราณคดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ที่ตั้ง: ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 58' 15.1" ตะวันออก ละติจูด 14° 02' 19.1" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 604831, 1552215

ระยะห่างจากหลุมเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันออก 4,760 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

แหล่งโบราณคดีอยู่ในพื้นที่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาวิทยาเขตกำแพงแสน ทางด้านทิศเหนือของมหาวิทยาลัย ริมคลองส่งน้ำ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีระดับสูงกว่าบริเวณโดยรอบ สภาพโดยทั่วไปในปัจจุบันเป็นป่าโปร่งหรือพื้นที่ที่มีต้นไม้และพืชขึ้นอยู่ทั่วไป

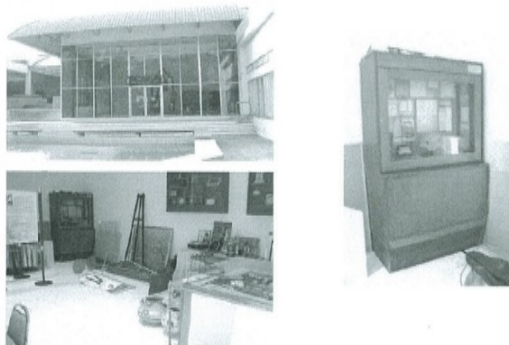
ในปี พ.ศ.2534 นักโบราณคดีจากกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ทำการขุดค้น ณ บริเวณดังกล่าว พบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงการฝังศพของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย เช่น โครงกระดูกมนุษย์ 2 โครง ที่ถูกฝังในท่านอนหงายเหยียดยาวและหันศีรษะไปทางทิศตะวันออก

โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้นบางส่วนถูกจัดแสดงอยู่ที่ห้องเกียรติยศ หอประวัติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จากการสำรวจพบเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจำนวนมาก แต่พื้นที่ส่วนใหญ่มีต้นไม้และพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่น จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสำรวจ

สภาพโดยทั่วไปของแหล่งโบราณคดี มีพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่น

⁶ สมประสงค์ น่วมบุญดี และคณะ, รายงานการศึกษารวมแหล่งโบราณคดีเกี่ยวกับเมืองเก่ากำแพงแสนของอำเภอกำแพงแสน, กรุงเทพฯ: บริษัท อสมิทร์ จำกัด (มหาชน), 2539, 20-25.

ปัจจุบันในบริเวณวัดบางส่วนถูกเก็บอยู่ภายในตู้ ซึ่งอยู่ในห้องเก็บของภายในหอประชุมวัดมหาธาตุยุพราชรังสฤษฎิ์

ในบริเวณวัด เช่น ภาชนะดินเผาและเครื่องปั้นดินเผา ที่ขุดพบอยู่ในตู้ภายในห้องเก็บของ

10) แหล่งโบราณคดีเขาสะพานแฉ่ง (โรงเรียนนิเวศราษฎร์อุปถัมภ์)

ที่ตั้ง: หมู่ 2 ตำบลสนามแย้ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 51' 00.2" ตะวันออก ละติจูด 13° 56' 41.3" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 592092, 1542034

ระยะห่างจากหลุมเจาะสำรวจ L53-C ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 5,855 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

เขาสะพานแฉ่งเป็นภูเขาหินปูนลูกโดดเดี่ยว บนภูเขาเป็นที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติธรรมกาญจนาภิเษก มีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมากบริเวณรอบเขาจากดังกล่าว โดยบริเวณเชิงเขาด้านทิศเหนือซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนนิเวศราษฎร์อุปถัมภ์ ในปี พ.ศ.2537 ได้พบโบราณวัตถุจำนวนมากขณะทำการก่อสร้างอาคารเรียนไม้สองชั้นบริเวณเชิงเขาสะพานแฉ่ง⁹ นอกจากนี้ ยังมีการขุดพบกลองโลหะที่กลองบริเวณเชิงเขาด้านทิศใต้ ขณะทำการขุดลอกดินเพื่อนำไปขาย

โบราณวัตถุที่ค้นพบเหล่านี้ ปัจจุบันจัดแสดงอยู่บนอาคารเรียนสามชั้นของโรงเรียนนิเวศราษฎร์อุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ กลองโลหะที่กลอง (สภาพชำรุด) ชิ้นส่วนกำไลสำริด เครื่องมือหินขัด เศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน ลูกปัดหินควมเสี้ยน หินอะเกต และขลุ่ยหวายทวารวดี จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ สามารถกำหนดอายุของแหล่งโบราณคดีได้อยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย-ทวารวดี

เขาสะพานแฉ่งและพื้นที่เชิงเขาที่ขุดพบได้ ที่พบกลองโลหะที่กลองสำริด ปัจจุบันถูกขุดพบที่ดินแยกไปขายจนกลายเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่

⁹ สัมภาษณ์ อาจารย์สุพรรณฯ ทั้งไทย อาจารย์ประจำโรงเรียนนิเวศราษฎร์อุปถัมภ์ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2551

อาคารเรียนไม้ของโรงเรียนนิเวศธรูปภูมิ
ซึ่งเป็นบริเวณที่พบโบราณวัตถุขณะก่อสร้างอาคารเมื่อปี พ.ศ.2537

ห้องจัดแสดงโบราณวัตถุที่พบภายในโรงเรียนนิเวศธรูปภูมิกับบนตึกอาคารเรียนชั้นสาม

โบราณวัตถุจากบริเวณเชิงเขาตะพานรั้งที่จัดแสดงอยู่ภายในห้องจัดแสดงของโรงเรียนนิเวศธรูปภูมิ

11) แหล่งโบราณคดีวัดจันทราสุทธวรรณ

ที่ตั้ง: หมู่ 4 บ้านจันทราสุทธวรรณ ตำบลหนองลาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 51' 09.2" ตะวันออก ละติจูด 13° 56' 49.3" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 589533, 1554707

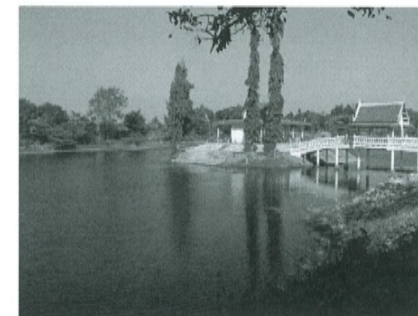
ระยะห่างจากหลุมขุดเจาะสำรวจ L53-D ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 1,726 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น:

บริเวณวัดจันทราสุทธวรรณ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของลำรางโบราณ จากการสัมภาษณ์พระอธิการบุญเย็น เขมจิตโต เจ้าอาวาสวัดจันทราสุทธวรรณ พบว่าเคยพบโครงกระดูกมนุษย์บริเวณศาลาบริเวณใต้พระพุทธรูปสำราญเพื่อเป็นสถานที่ลอยกระทงของวัด ปัจจุบันไม่พบหลักฐานใดๆ แล้ว ซึ่งโครงกระดูกดังกล่าวอาจเป็นโครงกระดูกที่อยู่ในบริเวณป่าช้าเก่าอีกฝั่งหนึ่งของลำราง เนื่องจากการสำรวจบนผิวดินบริเวณที่ค้นพบเห็นลำรางว่าเป็นป่าช้าเดิมจึงไม่พบโบราณวัตถุใดๆ

ลำรางโบราณทางด้านทิศเหนือ-ใต้ แบ่งพื้นที่วัดออกเป็นสองส่วน

ศาลาบริเวณของวัดที่จัดกิจกรรมลอยกระทง เกิดจากการขุดขยายลำรางโบราณ

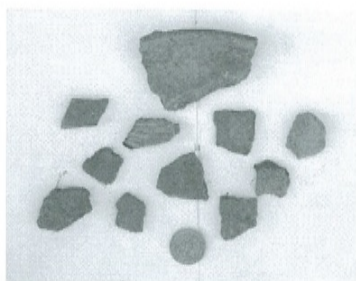
พื้นที่ถัดจากป่าช้าเข้าไปทางทิศตะวันตก มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นเนินดินและเป็นป่าสักของวัด ถัดออกไปเป็นไร่ช้อย ซึ่งบริเวณนี้เคยพบกระดูกกระดูกโครงกระดูกและฟันของมนุษย์ รวมทั้งเสียมโกลนที่มีลักษณะเป็นสีเขียว¹⁰ (ปัจจุบันไม่พบหลักฐานแล้ว) ภายหลังการสำรวจบนผิวดินได้พบเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินกระจายตัวอยู่ภายในป่าช้าอย่างหนาแน่น และบางช่วงที่ด้านนอกซึ่งเป็นไร่ช้อย

แหล่งโบราณคดีมีพื้นที่ประมาณ 70x70 เมตร สามารถกำหนดอายุในเบื้องต้นราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย(?)

¹⁰ สัมภาษณ์ พระอธิการบุญเย็น เขมจิตโต เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2551

สภาพโดยทั่วไปของแปลงโบราณคดีบริเวณวัดสุทธสุวรรณ ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกป่าสักทางด้านทิศตะวันตกของวัด

ส่วนหนึ่งของภาชนะดินเผาที่พบบริเวณคันภายในป่าสัก

12) เมืองโบราณกำแพงแสน

ที่ตั้ง: ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ลองจิจูด 99° 57' 30.0" ตะวันออก ละติจูด 13° 59' 30.0" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 603499, 1547014

ระยะห่างจากหลุมชุดเจาะสำรวจ L53-A ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 7,766 เมตร

ระยะห่างจากหลุมชุดเจาะสำรวจ L53-C ไปทางด้านทิศตะวันตก 8,040 เมตร

รายละเอียดเบื้องต้น¹¹:

เมืองโบราณกำแพงแสนเป็นชุมชนสมัยทวารวดี ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมเกือบกลม มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ เมืองมีขนาดประมาณ 750 x 1,000 เมตร กำแพงเมืองก่อด้วยดิน 2 ชั้น สูงราว 2 เมตร คูเมืองกว้างประมาณ 30 เมตร มีประตูเมืองทั้ง 4 ทิศ

ภายนอกเมืองด้านทิศตะวันตกห่างออกไปราว 400 เมตร มีรางพิกุลไหลผ่าน ซึ่งจะไหลไปเชื่อมกับคลองบางปลาและไหลออกสู่น้ำในนครชัยศรีในที่สุด ภายในเมืองนอกจากกำแพงเมืองและคูเมืองแล้วยังปรากฏร่องรอยของโบราณสถานที่ถูกทำลายหลายแห่ง รวมทั้งสระน้ำโบราณ

นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น พระพุทธรูปทำจากหินและโลหะ ธรรมจักรศิลา ระฆังหิน ยอดเจดีย์ ฝาปูนปั้นประดับโบราณสถาน เครื่องปั้นดินเผาต่างๆ หินบดยา ลูกปัดทำจากหินที่มีค่าและแก้ว ตะเกียงดินเผา หอยสังข์ เครื่องประดับทำจากโลหะ กสิกรรมเพื่องดินเผา และจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาบาลีบนฐานธรรมจักรศิลา เป็นต้น

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเมืองโบราณกำแพงแสนให้เป็นโบราณสถานสำคัญของชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 หน้า 3687 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2478

13) โบราณสถานพระแท่นดงรัง

ที่ตั้ง: ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ลองจิจูด 99° 47' 18.0" ตะวันออก ละติจูด 14° 02' 06.3" เหนือ

พิกัด UTM-WGS84: 47 585123, 1551746

ระยะห่างจากหลุมชุดเจาะสำรวจ L53-D ไปทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ 7,022 เมตร

¹¹ กรมศิลปากร กรมศิลปากร และคณะ. ข้างแล้ว.

รายละเอียดเบื้องต้น:

วัดพระแท่นดงรังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่สันนิษฐานว่าอาจจะสร้างพร้อมกับการค้นพบพระแท่นดงรังในสมัยพระเจ้าอู่ทองบรมโกศ และมีการกล่าวถึงวัดและวิหารพระแท่นในนิราศพระแท่นดงรังของสามเณรกลิ่งซึ่งได้เดินทางมานมัสการพระแท่นดงรังกับสุนทรภู่ เมื่อปี พ.ศ.2376

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราชานุญาต ยกวัดพระแท่นดงรังเป็น พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวิหาร เพื่อเฉลิมพระเกียรติในพระราชพิธีสถาปนา สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

สิ่งสำคัญภายในวัดพระแท่นดงรัง ได้แก่ พระแท่นดงรังและวิหารครอบพระแท่น วิหารพระอานนท์ วิหารพระพรหมนาค (วิหารหินบดยา) เจดีย์ใกล้พระแท่น พระอุโบสถเก่า รอยพระพุทธบาทจำลองและมณฑปครอบบนเขาถวายพระเพลิง รอยพระพุทธบาทไม้ประดิษฐาน และที่ป้อนพระโขนงของพระพุทธเจ้าก่อนประสูติพญานาค

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนวัดพระแท่นดงรังให้เป็นโบราณสถานสำคัญของชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 72 ตอนที่ 2 เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2498

สภาพโดยทั่วไปของวัดพระแท่นดงรัง

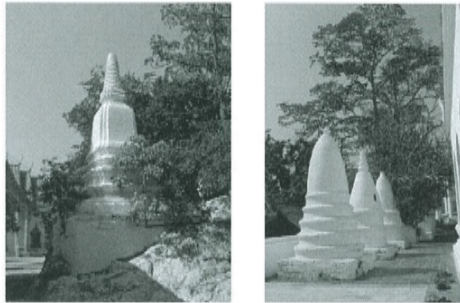
วิหารพระแท่นและพระแท่นดงรัง

วิหารพระอานนท์

วิหารพระพรหมนาคหรือวิหารหินบดยา

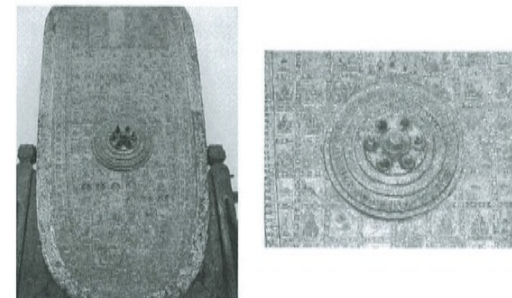
เจดีย์ใกล้พระแท่น

พระอุโบสถเก่า

มณฑปครอบพระพุทธรูปและรอยพระพุทธรูปบนเขาถวายพระเพลิง

รอยพระพุทธรูปที่แกะสลักในหิน สมัยอยุธยาตอนปลาย

ที่บ้านพระโขนงหรือพระพุทไธสงบ้านปิ่นพิพาน

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ของพื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากผลการสำรวจแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่สำรวจโครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม แปลงสัมปทาน L53/48 ซึ่งมีหลุมขุดเจาะจำนวน 4 หลุม (L53-A, L53-B, L53-C และ L53-D) อยู่ในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยหลุมขุดเจาะจำนวน 3 หลุม (L53-A, L53-B และ L53-C) อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งลูกนก และอีก 1 หลุม (L53-D) อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหนองกระทุ่ม และมีอาณาเขตพื้นที่สำรวจตามโครงการฯ ครอบคลุมบางส่วนของเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอยางะกา จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

จากการสำรวจในพื้นที่พบแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน รวมถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์กระจายอยู่ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และอำเภอยางะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 10 แหล่ง และแหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่อยู่ใกล้กับพื้นที่โครงการฯ อีก 3 แหล่ง

ด้วยลักษณะพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีพื้นที่ดอนในบางส่วน รวมทั้งมีทรัพยากรทั้งทางบกและทางน้ำที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยสาขาของแม่น้ำสายใหญ่ คือ แม่น้ำนครชัยศรี (หรือแม่น้ำท่าจีน) ทางทิศตะวันออก และแม่น้ำแม่กลองทางทิศตะวันตก มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ อีกทั้งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าพื้นที่บริเวณนี้อยู่ใกล้กับริมชายฝั่งทะเลอ่าวไทยเดิม ลักษณะทางภูมิศาสตร์เหล่านี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

ดังนั้นในบริเวณพื้นที่นี้จึงปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ กล่าวคือ จากการศึกษาระยะสำรวจ พบว่าแหล่งโบราณคดีที่สามารถกำหนดอายุได้ มีอายุเก่าแก่ที่สุดประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว ซึ่งอยู่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ในช่วงที่มนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์จากโลหะแล้ว ได้แก่ แหล่งโบราณคดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน แหล่งโบราณคดีท่าทรายอนะทวิทย แหล่งโบราณคดีบ้านทุ่งบัว ในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และแหล่งโบราณคดีเขาตะพานเพลิง เขตอำเภอยางะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ชุมชนยุคก่อนประวัติศาสตร์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายบริเวณที่ราบเจ้าพระยาตอนล่าง ซึ่งมีวัฒนธรรมบางประการร่วมกัน เช่น นิยมใช้

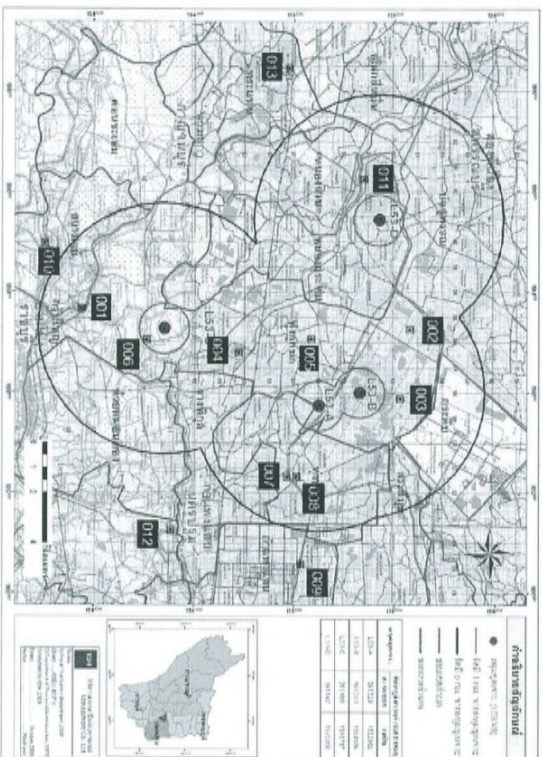
ชุมชนดังกล่าวมาจะดำรงชีพด้วยการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีเทคโนโลยี การผลิตค่อนข้างสูง ทั้งการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องประดับจากโลหะ โดยเฉพาะเหล็กและสำริด มีระบบความเชื่อและพิธีกรรม รวมทั้งวัฒนธรรมบางประการร่วมกัน ซึ่งแสดงถึงความซับซ้อนของสังคม อีกทั้งยังมีการติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ทั้งในพื้นที่ใกล้เคียงกันในภูมิภาคเดียวกันและในดินที่ห่างไกล ไม่ทางตรงก็ ทางอ้อม ดังจะเห็นได้จากโบราณวัตถุบางอย่างที่เป็นสิ่งของจากต่างถิ่น เช่น เครื่องประดับที่ทำจากแก้ว และหินที่มีค่า รวมทั้งเครื่องสำริดต่างๆ ลักษณะและปัจจัยเหล่านี้ น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการ สร้างบ้านแปงเมืองในยุคนั้นคือยุคประวัติศาสตร์

ในราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 หรือในสมัยเริ่มแรกของยุคประวัติศาสตร์ หรือที่เรียกว่าวัฒนธรรม ทวารวดี ปรากฏเมืองโบราณที่มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบอยู่หลายแห่งในพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของ แม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีน เช่น เมืองคูทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี เมือง โบราณนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม รวมทั้งเมืองโบราณกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งต้องอยู่ใกล้กับพื้นที่ โครงการฯ สันนิษฐานว่าเมืองโบราณกำแพงแสนนี้ เป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในสมัยวัฒนธรรมทวารวดี เพราะพบหลักฐานทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนานิกายมหายานมากมาย รวมทั้ง จารึกอักษรปัลลวะที่ฐานธรรมจักรศิลา และจากวัฒนธรรมที่ร่วมกับหลายประการ รวมทั้งโบราณวัตถุ เช่น ลูกปัดทำจากแก้วและหินที่มีสีต่าง ทำให้สามารถสันนิษฐานได้อย่างแน่ชัดว่าเมืองโบราณแห่งนี้มีการติดต่อ สัมพันธ์กัน รวมทั้งยังมีการติดต่อกับชุมชนที่ห่างไกลออกไป ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ชุมชนโบราณใน พื้นที่ภาคใต้ของไทยรวมทั้งในประเทศอินเดีย

นอกจากปรากฏเมืองโบราณสมัยทวารวดีแล้ว ภายในพื้นที่โครงการฯ ยังได้ปรากฏร่องรอย หลักฐานทางโบราณคดีของผู้นับถือนิกายดังกล่าว เช่น แหล่งโบราณคดีไร่จืดใหญ่ แหล่งโบราณคดีบ้าน ห้วยรางเกตุ ชำนาญกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ต่อมาชุมชนโบราณในสมัยทวารวดี โดยเฉพาะในเขตจังหวัดนครปฐมได้ถูกทิ้งร้างไป อาจมีสาเหตุ สำคัญอันเนื่องมาจากการถอยร่นของน้ำของชายฝั่งทะเล ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น โดยได้ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่แสดงถึง การขุดคูน้ำและการเดินทางของผู้นับอย่างชัดเจนอีกครั้งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ การขุดพบพระแท่น

จากภาพรวมทั้งหมดยุคของแปลงสัมปทานหมายเลข L53/48 นั้นจะพบได้ว่าพบหลักฐานทาง โบราณคดีมาตั้งแต่ประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบัน แต่ทั้งนี้การศึกษาและสำรวจยังมีข้อจำกัดบาง ประการ นั่นคือการสำรวจจะเป็นการศึกษาทางด้านเอกสารและการพื้นที่ภาคสนามสำรวจทางโบราณคดี เฉพาะระดับผิวดิน หรือในลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นเท่านั้น ไม่ได้ทำการศึกษาด้วยวิธีการขุดค้น ขุด แต่ง หรือขุดตรวจทางโบราณคดี ส่งผลให้บางแหล่งโบราณคดีไม่สามารถกำหนดอายุเชิงเทียบได้อย่างแน่ ชัด อีกทั้งอาจจะมีหลักฐานชิ้นสำคัญอยู่ในระดับชั้นดินของแหล่งโบราณคดีต่างๆในพื้นที่ เพราะพื้นที่ แปลงสัมปทานดังกล่าวได้พบหลักฐานที่แสดงถึงพัฒนาการอยู่อาศัยและการประกอบกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาถึงปัจจุบัน

แผนที่ 2. แผนที่แสดงพื้นที่โครงการก่อสร้างอาคาร 4 หมู่อาจะ

เลข ที่	ชนิดกิจกรรม	ทิศทาง (N/S/E/W)		ทิศทาง		การวัด	ระดับ	ทิศทาง	ระยะ	ทิศทาง	ระยะ
		East	West	North	South	North	South	North	South	North	South
001	บ้านเลขที่ 100/1	594855	154340	9		วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
002	บ้านเลขที่ 100/2	595322	155551	4		วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
003	บ้านเลขที่ 100/3	595343	155559	4		วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
004	บ้านเลขที่ 100/4	595428	154973	21		วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
005	บ้านเลขที่ 100/5	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
006	บ้านเลขที่ 100/6	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
007	บ้านเลขที่ 100/7	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
008	บ้านเลขที่ 100/8	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
009	บ้านเลขที่ 100/9	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
010	บ้านเลขที่ 100/10	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
011	บ้านเลขที่ 100/11	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
012	บ้านเลขที่ 100/12	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก
013	บ้านเลขที่ 100/13	595581	155554			วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก	วัดจาก

แผนที่ 2. แผนที่แสดงพื้นที่โครงการก่อสร้างอาคาร 4 หมู่อาจะ

**การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
ของพื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**

จากผลการสำรวจแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่โครงการหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48 นั้น ปรากฏว่าพบแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่หลักที่จะได้รับผลกระทบ (รัศมี 0-1,000 เมตรจากหลุมขุดเจาะทั้ง 4 หลุม) จำนวน 1 แหล่ง คือ **แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยรางเกตุ** ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านห้วยรางเกตุ ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ส่วนในพื้นที่รองที่จะได้รับผลกระทบ (รัศมี 1,000-5,000 เมตรจากหลุมขุดเจาะทั้ง 4 หลุม) นั้น พบแหล่งโบราณคดีจำนวน 9 แหล่ง และแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานสำคัญที่ตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่โครงการฯ (อยู่ภายในรัศมี 5,000-8,000 เมตร) อีก 3 แหล่ง ซึ่งแหล่งโบราณคดีที่พบทั้งหมดสามารถกำหนดอายุได้ราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายเป็นต้นมา

แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยรางเกตุ ตั้งอยู่ห่างจากหลุมขุดเจาะ L53-C เป็นระยะทาง 854 เมตร ซึ่งเป็นระยะที่ค่อนข้างใกล้ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการสำรวจบนผืนดินที่พบชิ้นส่วนอิฐสมัยทวารวดีกระจายอยู่บนผืนดินเล็กน้อย อาจมีความเป็นไปได้หรือไม่ก็ได้ที่จะมีโบราณสถานตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องควบคุมเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากการดำเนินงานให้ได้อีกมากที่สุด แต่ด้วยสภาพปัจจุบันเป็นแหล่งโบราณคดีที่พบหลักฐานในระดับผิวดินค่อนข้างเบาบาง อีกทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกปรับสภาพจากการขุดลอกลำน้ำ การทำไร่ และตั้งอยู่ในระยะห่างมากกว่า 500 เมตร จึงไม่น่าจะได้รับผลกระทบทางกายภาพโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการฯ ครั้งนี้มากนัก

ส่วนแหล่งโบราณคดีและสภาพของโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รอง รวมทั้งแหล่งโบราณคดีสำคัญที่อยู่ใกล้กับพื้นที่โครงการฯ ดังกล่าว ประเมินในเบื้องต้นว่าไม่น่าจะได้รับผลกระทบมากนักจากหลุมขุดเจาะทั้ง 4 หลุม โดยเฉพาะสภาพของโบราณสถาน เช่น โบราณสถานศาลาตึก และวัดพระแท่นดงรัง ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์และบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะทางกายภาพที่ค่อนข้างแข็งแรง

อย่างไรก็ดี ข้อจำกัดประการสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพียงการสำรวจและประเมินสภาพในระดับผิวดินเท่านั้น ไม่ได้ทำการขุดแต่ง ขุดตรวจ หรือขุดค้นทางโบราณคดีแต่อย่างใด ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความผิดพลาดในการแปลความและการประเมินผลได้

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องและเหมาะสม ทางคณะสำรวจได้พิจารณาและกำหนดแนวทางและมาตรการป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีไว้ในระดับต้น ซึ่งทางโครงการฯ ควรจะต้องทำความเข้าใจและดำเนินการตามมาตรการอย่างเคร่งครัด หรือตามแนวทางที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการเห็นสมควรต่อไป ดังมาตรการเบื้องต้น ดังนี้คือ

1) ในกรณีที่มีทางโครงการฯ จำเป็นต้องย้ายเปลี่ยน หรือเพิ่มตำแหน่งหลุมขุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียมเพิ่มเติมขึ้น ควรจะต้องระมัดระวังแหล่งโบราณคดีที่พบจากการสำรวจในครั้งนี้ ทั้ง 13 แหล่ง โดยจำเป็นต้องเว้นระยะห่างจากตำแหน่งของแหล่งที่พบให้มากพอ ในระยะอย่างน้อยประมาณ 1,000 เมตรจากตัวแหล่ง หรือตามระยะที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาเห็นสมควร

2) ภายหลังการได้รับการพิจารณาเห็นชอบให้ดำเนินการตามโครงการฯ ขณะปฏิบัติงานโดยภายในแปลงสัมปทาน หากมีการพบหลักฐานทางโบราณคดีเพิ่มเติม ทั้งโบราณวัตถุ หรือโบราณสถาน จำเป็นต้องแจ้งให้สำนักศิลปากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบบริหารโดยเร็วที่สุด เพื่อร่วมกันตรวจสอบ พิจารณา และวางแผนการดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

3) ภายหลังที่เริ่มดำเนินการ ทางโครงการฯ ควรจะต้องเผยแพร่ข้อมูล ผลการศึกษาเบื้องต้นแก่ประชาชนที่มีส่วนร่วมภายในพื้นที่ รวมทั้งหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อความเข้าใจในกรอบและข้อดำเนินการร่วมกัน

4) จากการสำรวจในครั้งนี้ พบแหล่งโบราณคดีที่มีศักยภาพและมีความน่าสนใจอยู่หลายแหล่ง โดยเฉพาะแหล่งโบราณคดีบ้านห้วยรางเกตุที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่หลักที่จะได้รับผลกระทบ และจากคำบอกเล่าของชาวบ้านว่าเคยมีโบราณสถานตั้งอยู่บริเวณนี้ดังปรากฏชิ้นส่วนดินเผาและผืนดินในบางบริเวณ ซึ่งพื้นที่นี้ยังไม่ได้มีการขุดค้นทางโบราณคดี ซึ่งหากจะทำการศึกษาจำเป็นต้องใช้การสำรวจใต้ดิน (Sub-surface survey) อย่างเข้มข้น ดังนั้น การดำเนินงานในอนาคต ทางโครงการฯ ควรจะมีงบประมาณสำรวจไว้เพื่อศึกษาทางโบราณคดีดังกล่าว รวมทั้งในกรณีที่มีพบหลักฐานในชั้นดินจากการขุดเจาะหลุมขุดเจาะ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านองค์ความรู้เพิ่มเติมด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี และการพัฒนาชุมชนรวมทั้งประเทศในด้านการศึกษา การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ เป็นต้น

บทสรุป

การสำรวจและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในเขตพื้นที่โครงการหลุมชุดเจาะสำรวจและผลิตปิโตรเลียม L53/48 ตำบลทุ่งนกและตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ถือเป็นหนึ่งในการดำเนินงานโบราณคดีตามลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและวิธีการศึกษาสำรวจ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานครั้งนี้ได้พบหลักฐานแหล่งโบราณคดี (โบราณสถาน) อย่างน้อยจำนวน 10 แหล่งกระจายตัวอยู่ในพื้นที่โครงการฯ ในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี กำหนดอายุเชิงเทียบได้ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายจนถึงปัจจุบัน

แหล่งโบราณคดีเหล่านี้มีอยู่อย่างน้อยจำนวน 1 แหล่งที่ตั้งอยู่ในระยะช่อนไหว และมีสิทธิ์ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการ คือ แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยรางเกตุ แต่จากการประเมินผลกระทบระยะทางและสภาพของแหล่งปัจจุบัน เบื้องต้นไม่คาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงทางกายภาพ เช่นเดียวกับแหล่งโบราณคดีในเขตพื้นที่ของในการศึกษา หรือในระยะห่างประมาณ 1,000-5,000 เมตรจากหลุมชุดเจาะสำรวจ และแหล่งโบราณคดีสำคัญในระยะ 5,000-8,000 เมตรจากหลุมชุดเจาะสำรวจ ที่ไม่คาดว่าจะได้รับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีจากการดำเนินโครงการมากนัก และทางโครงการสามารถดำเนินงานได้ภายหลังจากพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ อย่างไรก็ตาม ทางโครงการฯ ควรจะต้องดำเนินการตามมาตรการป้องกันผลกระทบที่กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อความถูกต้องทางหลักวิชาการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และการพัฒนาแหล่งพลังงานเชื้อเพลิงธรรมชาติในแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในระยะต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากมีความพร้อมในด้านต่างๆ ก็ควรจะทำการศึกษาทางโบราณคดีในเชิงลึก โดยเฉพาะการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีเพิ่มเติมในแหล่งโบราณคดีต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุดตามหลักทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กรมโบราณคดี, กรมศิลปากร. **แหล่งโบราณคดีในประเทศไทย** เล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2531.
ปวิธรรม ธรรมมาภิชากร. **ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการกำหนดอายุและแหล่งผลิตของเครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย: เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร, 2549.
สมประสงค์ นามบุญดี และคณะ. **รายงานการศึกษารวมแหล่งหลักฐานเกี่ยวกับเมืองเก่ากำแพงแสนของอำเภอกำแพงแสน**. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.

ภาคผนวก

รายชื่อเจ้าหน้าที และราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการขุดเจาะหลุมสำรวจปิโตรเลียมบนบก 4 หลุมเจาะ
แปลงสำรวจบนบกหมายเลข L53/48 จังหวัดนครปฐม

ที่	รายชื่อ	ที่อยู่และรายละเอียดอื่นๆ
1	นายสุชาติ วัฒนกิจรุ่งโรจน์	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 4 บ้านสะแกกรัง (บ้านนิคม พอ.) ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
2	นายทองศรี ใต้ถ้อย	บ้านเลขที่ 123 ม.21 บ้านคอนสัก ต.ทุ่งลูกนก อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
3	นายทองดีน ใต้ถ้อย	บ้านเลขที่ 28/1 ม.5 บ้านทุ่งอินทนิล ต.ทุ่งบัว อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม
4	อาจารย์สุวรรณ ทังไทย	อาจารย์ประจำโรงเรียนวิสุทธิราษฎร์อุปถัมภ์ ต.สนามชัย อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2551
5	พระอธิการบุญเย็น เขมจิตโต	วัดจันทร์ลาลูตสุวรรณ ม.4 ต.หนองลาน อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2551